

1. Статистичні дані надані Державною статистичною службою України за період 2006-2012 рр.-К.: ДСС України, 2012.

2. Доклад ООН: Торгівля органами, тканинами та клітинами і торгівля людьми з метою вилучення органів (спільне дослідження Ради Європи та Організації Об'єднаних Націй, 2009 рік).

3. Trafficking in human beings for the purpose of organ removal in the OSCE region: analysis and findings. Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings. SEC.GAL/123/13/Rev 1. 8 July 2013. p. 57

4. Pearson, Elaine, 'Coercion in the Kidney Trade? A background study on trafficking in human organs worldwide' Deutsche Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH, April 2004, p.5 available at [Електронний ресурс]. - Електронний режим доступу: www.gtz.de/de/dokumente/en-svbf-organ-trafficking-e.pdf.

Джу́жа А.О.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту кримінально-виконавчої служби, Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ

Проблема здійснення судочинства щодо дітей з кожним роком набуває все більшої актуальності: з одного боку про це говорять громадські діячі, які дотримуються активної позиції щодо захисту дитини, з іншого – науковці та практики, які, відповідно, з наукового і практичного погляду обґрунтовують необхідність особливого вирішення справ за їх участю. Йдеться про особливий вид судових та інших державних органів, що називаються ювенальною юстицією.

Фахівці відзначають, що, як свідчить світовий досвід, ювенальна юстиція являє собою досить складний механізм, який містить комплекс концепцій та “схем” впливу на підлітків, масу конкретно-практичних ситуацій впливу на сім’ю, первинні групи (безпосереднє оточення підлітка), а також соціальні інститути [3].

В основу такого бачення ювенальної юстиції покладаються дві передумови.

По-перше, ювенальну юстицію пропонується розглядати, не просто виділяючи специфічних для неї спеціально уповноважених осіб (суддів, соціальних працівників тощо), а й припускати, що вони своїми діями реалізують особливі (“ювенальні”) концепції, проекти і схеми роботи. Ці концепції, моделі і схеми, на нашу думку, не можна розглядати як щось раз і назавжди сформоване – вони були і залишаються предметом соціального пошуку і удосконалення [1].

По-друге, необхідно підкреслити існування різноманітних концепцій ювенальної юстиції у світі. Система ювенальної юстиції тієї чи іншої країни являє собою комплекс концепцій і форм (схем) діяльності, яку визначено особливостями історії і правової системи. У рамках такої системи реалізується не тільки множинність, а й особливий зв’язок ювенальних служб, що дозволяє їм ефективно взаємодіяти.

Як свідчить зарубіжний досвід, ювенальні суди створюються на основі доктрини, згідно з якою держава виступає як піклувальник або відповідальна особа за неповнолітніх, захищаючи їх від небезпечної поведінки і шкідливого оточення. При цьому покарання неповнолітніх не є основною метою ювенальної юстиції [1; 5].

Відповідно до ст. 5 Пекінських правил цілі правосуддя щодо неповнолітніх полягають у забезпеченні добробуту неповнолітнього і того, щоб будь-які заходи впливу на неповнолітнього правопорушника були завжди порівняні як з особливостями особистості, так і з обставинами правопорушення. Інша мета служить засобом обмеження використання каральних санкцій до неповнолітніх.

До основних функцій ювенальної юстиції належать такі.

1. Охоронна. Забезпечення судового захисту неповнолітнього як потерпілого, підсудного, засудженого тощо шляхом закриття справи про злочин неповнолітнього або

посягання на злочин, зменшення розміру покарання у зв'язку з неповноліттям відповідно до КК України; надання переваги виховному впливу перед примусовими заходами тощо.

2. Відновна та примирна. Ювенальна юстиція має базуватися на відновному принципі. У цьому її суттєва відмінність від сучасного “дорослого” правосуддя. Правосуддя у справах дітей має бути не каральним, а передовсім таким, що відновлює порушені права та свободи жертви злочину або потерпілого від правопорушення, сприяє усвідомленню правопорушником необхідності відповідати за свої вчинки і здійсненню заходів для відшкодування завданої шкоди. Залагодження конфліктів та вирішення ситуацій, пов'язаних із правопорушенням, відбувається шляхом досягнення порозуміння між сторонами судового процесу із залученням їх соціального оточення та представників місцевих громад.

3. Реабілітаційна. Реабілітація стосується і дитини, яка потерпіла від жорстокого поводження або недбалого піклування, і неповнолітнього правопорушника, який має бути ресоціалізований. Для цього ювенальний суд має стати координатором програм і проєктів, а також центральною інституцією серед низки державних та недержавних установ і органів [1].

На завершення необхідно ще раз зазначити, що злочинність неповнолітніх являє собою соціальне та правове явище. Саме тому позитивне розв'язання існуючих проблем не може зводитися лише до застосування кримінально-правових заходів.

Будь-яка кримінально-правова діяльність має бути поєднана з вирішенням соціальних та економічних проблем, здійсненням економічних реформ держави, адже при їх ефективності відпаде потреба у такій великій кількості кримінально-правових заходів [2; 4].

Беручи до уваги особливості психолого-педагогічного розвитку неповнолітніх, актуальним на думку відповідних фахівців стає і вироблення психолого-педагогічного напрямку впливу на дитину в контексті запровадження ювенальної юстиції. У законі і теоретичних рекомендаціях у справах про злочини неповнолітніх послідовно проводиться вимога спеціалізації, що є запорукою успіху будь-якої діяльності. Ігнорування специфіки неповнолітніх з усією очевидністю

призводить до неповноти провадження досудового слідства і підживляє його виховно-профілактичну спрямованість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крестовська Н.М. Ювенальне право України: історико-теоретичне дослідження: монографія / Н.М. Крестовська. – О.: Фенікс, 2008. – 328 с.
2. Крестовська Н.М. Перспективи ювенальної юстиції в Україні / Н.М. Крестовська // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2002. – №1. - С. 27-31.
3. Крестовська Н.М. Ювенальна юстиція: навч. посібник / А.І. Гусєв, Ю.Б. Костова, Н.М. Крестовська, Т.Є. Семікоп, В.І. Шмеріга, І.Г. Терещенко; за ред. Крестовської Н.М. – О.: ОЮІ ХНУВС, 2006. – 243 с.
4. Карнозова Л.М. Ювенальная юстиция: содержание понятия и перспективы в России // Вопросы ювенальной юстиции. – 2007. – №3. – С. 37.
5. Мельникова Э.Б. Ювенальная юстиция: Проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии. Учебное пособие. – М.: Дело. – 2001. – 272 с.

Соловей О.О.,

старший лаборант кафедри
кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

В останній час все частіше в суспільстві виникають дискусії з приводу негативного впливу засобів масової інформації на механізм формування злочинної поведінки неповнолітніх, адже на сьогодні особливо потужний вплив чинить телебачення та мережа Інтернет.